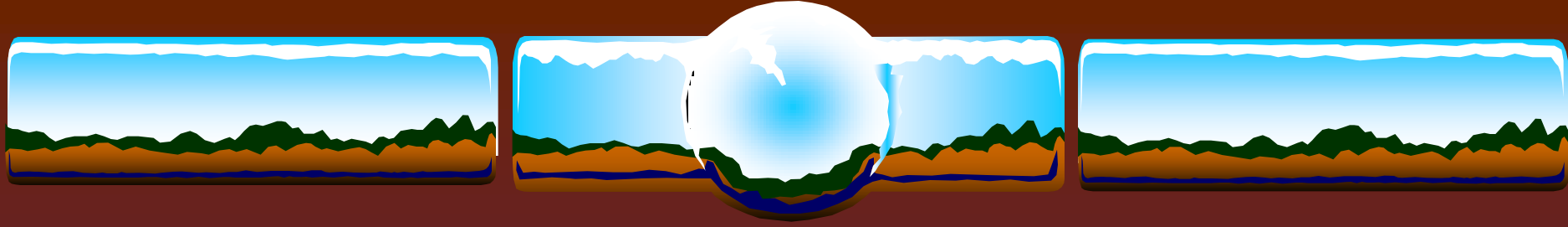

Filozofické otázky výchovy 1

Jana Skácelová

Lidský pobyt na světě znamená užití vlastní svobody a vlastní autenticity k odpovědnosti vůči dramatu s názvem „svět“. Komenský tuto odpovědnost artikuloval ve své době jako potřebnost všeobecné porady o nápravě věcí lidských. Protože je člověk správcem, je to i odpovědnost nejen za *res humanae*, nýbrž za přírodu, za celou naši pozemskou vlast.

Radim Palouš

Vychovatel jako zahradník

- ❖ Práce vychovatele se podobá práci zahradníka, který pečuje o různé rostliny, jedna rostlina má ráda ostrý sluneční svit, jiná chladivý stín, jedna má ráda břeh potoka, jiná vyprahlý vrcholek hory. Jedné se nejlépe daří na písčité půdě, druhé na úrodné hlíně. Každá musí mít péči přiměřenou svému druhu, jinak jejich naplnění nedojde cíle.

‘Abbu’-Bahá

Chalíl Džibrán: Prorok

❖ Vaše děti nejsou vašimi dětmi.

Jsou syny a dcerami Života toužícího po sobě samém.
přicházejí skrze vás, ale ne od vás.

A třebaže jsou s vámi, přece vám nepatří.

Můžete jim dát svou lásku, ne však své myšlenky, neboť ony mají své vlastní myšlenky.

Můžete dát domov jejich tělům, ne však jejich duším,

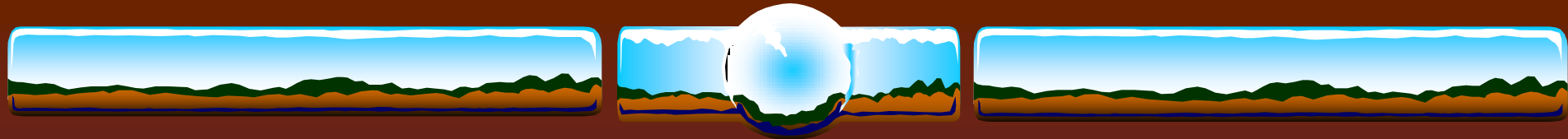
Neboť jejich duše přebývají v domově zítřka, který vy nemůžete navštívit ani ve svých snech. Můžete se snažit být jako ony, nepokoušejte se však učinit je podobné sobě.

neboť život nekráčí zpět a nezastavuje se u včerejška.

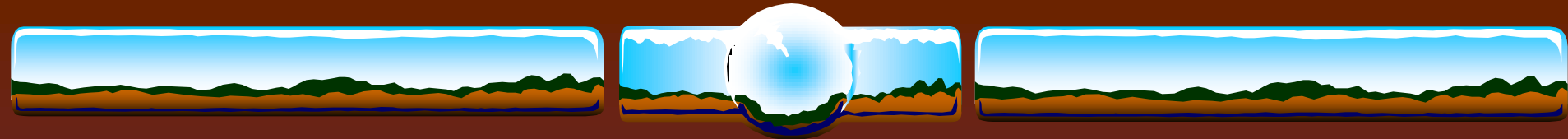
Jste luky, z nichž jsou vaše děti vystřelovány jako živé šípy.

Lučištník vidí na stezce nekonečna terč a napíná vás svou silou, aby jeho šípy letěly rychle a daleko.

Neboť jak miluje šíp, který letí, tak miluje také luk, který je pevný.

- ❖ Pojem výchovy a problém výchovy
- ❖ Filozofie jako láska k moudrosti . Jsme moudrá společnost?
- ❖ Úkol filozofie i filozofie výchovy – otevírat se otázkám
- ❖ Věc jako odpověď, na kterou je třeba najít otázku

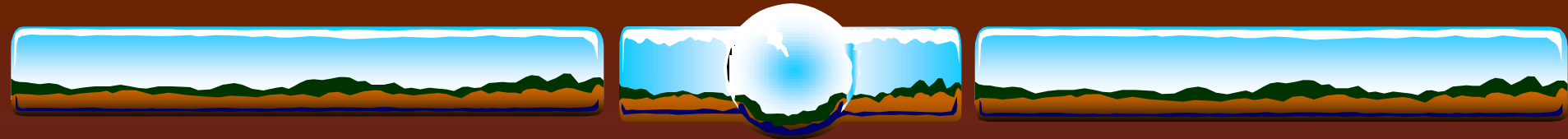

- ❖ **Závislost a autonomie**
- ❖ Závislost a křehkost jako antropologická konstanta
- ❖ Závislost a zodpovědnost v pomáhajících profesích
- ❖ Autonomie – I. Kant
- ❖ Kategorický imperativ
- ❖ Autonomie a důstojnost
- ❖ **Vztah k sobě tvoří rámec pro naši schopnost mít účast na situaci druhého.**
- ❖

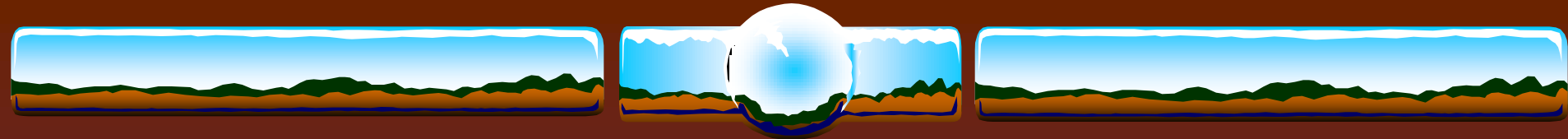
❖ **Tom Kittwood : „pozitivní pocity vůči sobě samému“:**

- ❖ Jsem milován a respektován druhými. Oni to byli, kdo mi velkoryse a tolerantně zprostředkovali bytí osobnosti.
- ❖ Žiji život, který je můj vlastní a který má hodnotu sám osobě. Jsem osobnost.
- ❖ O některé vztahy se mohu zcela opřít., i když lidé, kteří je tvoří, mají také svoje slabosti a chyby.

- ❖ Chovám lásku a starostlivost vůči druhým. Smím se odvážit ukázat své potřeby a požadavky, ale také velkorysost.
- ❖ Moje vlastní pocity a zážitky, včetně mého strachu, mého hněvu, mé nenávisti a mého smutku, jsou reálné a platné. Neničí mne ani nepoškozují druhé.
- ❖ Život a zážitky jiných lidí mají stejnou platnost jako mé vlastní.
- ❖ Vstupovat do vztahů s druhými. Žít v těchto vztazích není vždy jednoduché. Ale je to přínosné a jsem schopen to zvládnout.

- ❖ **Prostá otázka Co je člověk?**
- ❖ Člověk je od svého počátku – ontogenetického i fy
- ❖ **Zrození osoby:**
- ❖ Ontogeneticky je vývoj člověka jako osoby vázán na :
  - ❖ 1. Sebevědomí
  - ❖ 2. Jáství
  - ❖ 3. Vymezení vůči jinému
- ❖ **Fylogeneticky hledá člověk identitu v reflexi**

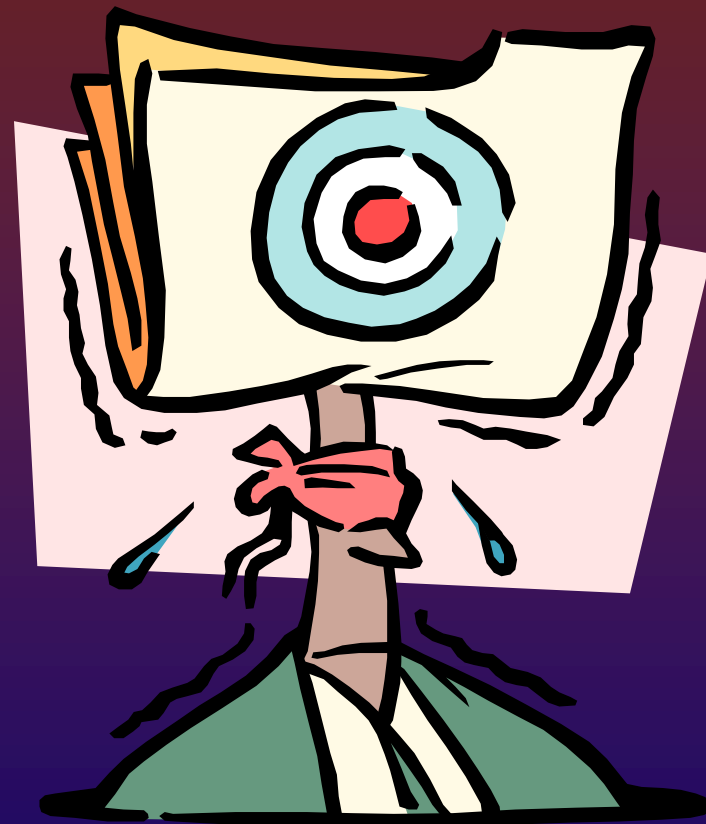
❖ Metafory, kterými žijeme

❖ Platonova jeskyně

❖ Výchova jako – metanoia

- ❖ Doba „vymknutá z kloubů“ – výzvy k výchově pro 21. století
- ❖ Systémový přístup
- ❖ Jednota makrokosmu a mikrokosmu
- ❖ Krajiny vnější a vnitřní
- ❖ Gnoti Sauton

- ❖ Původní význam škola –
schola - prázdno
- ❖ Svět v ohrožení – současná
krize
- ❖ Problém smyslu
- ❖ Vize

- ❖ Logoterapie Viktora Frankla
- ❖ Výchova jako změna a přijetí rizika
- ❖ Alvin Tofler a Šok z budoucnosti
- ❖ Výchova a etika

Učitel jako pomáhající pracovník

- ❖ Hlavním nástrojem pracovníka je jeho osobnost!!!
- ❖ „nejúčinnějším lékem je lékař“
- ❖ Typy sociálních pracovníků –
neangažovaný pracovník -
neutrální vztah – jen technický
výkon profese, předepsaných nebo
vyžadovaných úkonů
- ❖ Angažovaný pracovník – Cítí v práci
s lidmi a dětmi hluboký smysl,
zejména v době, kdy jsme
obklopeni technikou – je to práce,
kde se projevuje celý člověk

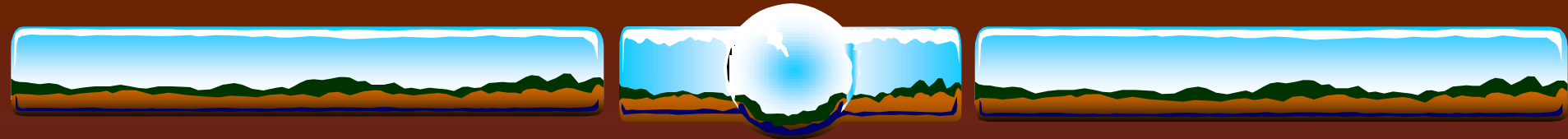

Možné významy pomáhající profese: mohou být i zdrojem problémů

- ❖ Překonání pocitu osamělosti a nejisté sebeúcty pomocí kontaktu s klientem
- ❖ Někdy se takto pomáhající, učitel může cítit významnější a méně osamělý – Kopřiva to nazývá rozšíření hranic vlastního já.
- ❖ Z toho vyplývající problémy:
- ❖ Nadbytečná kontrola nad klienty (dětmi)
- ❖ Tendence obětovat se pro klienta

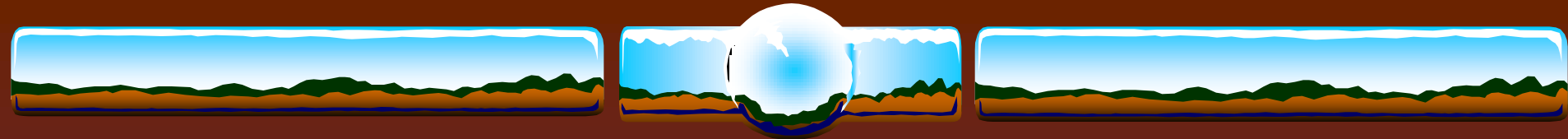

- ❖ Paradoxy profesionálního pomáhání:
- ❖ 1. pochopení pro každého – každé dítě
- ❖ paradox
- ❖ 2. láska k bližnímu vyloučením potřeby úspěchu
- ❖ Je nutné si uvědomit a reflektovat tuto naši potřebu – sebehodnocení a nelpět na ní!!!
- ❖ 3. láska k bližnímu jako zboží

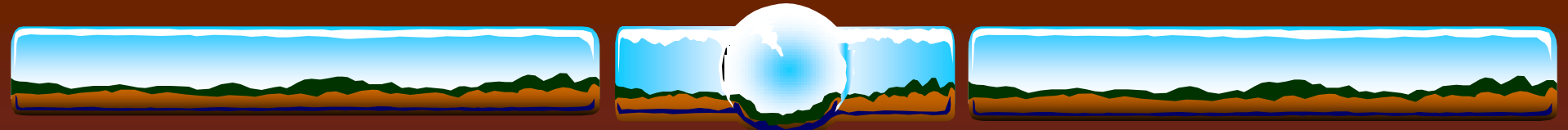

- ❖ MOC - POMOC
- ❖ Řídit – podporovat?
- ❖ Moc je velmi důležitá
- ❖ Pracovník má moc – už tím, že pomáhá
- ❖ Kromě toho je moc vymezena zákonnými předpisy.
- ❖ Typy moci/ reakce
- ❖ Nevlídná - Stáhnout se z kontaktu
- ❖ Neomalená - Zaujmout postoj uctivé pasivity
- ❖ Krutá - Sevřou se zlostí nebo křivdou
- ❖ Laskavá - Naučí se žadonit o lidský kontakt

Pozitivní psychoterapie a její zkušenost

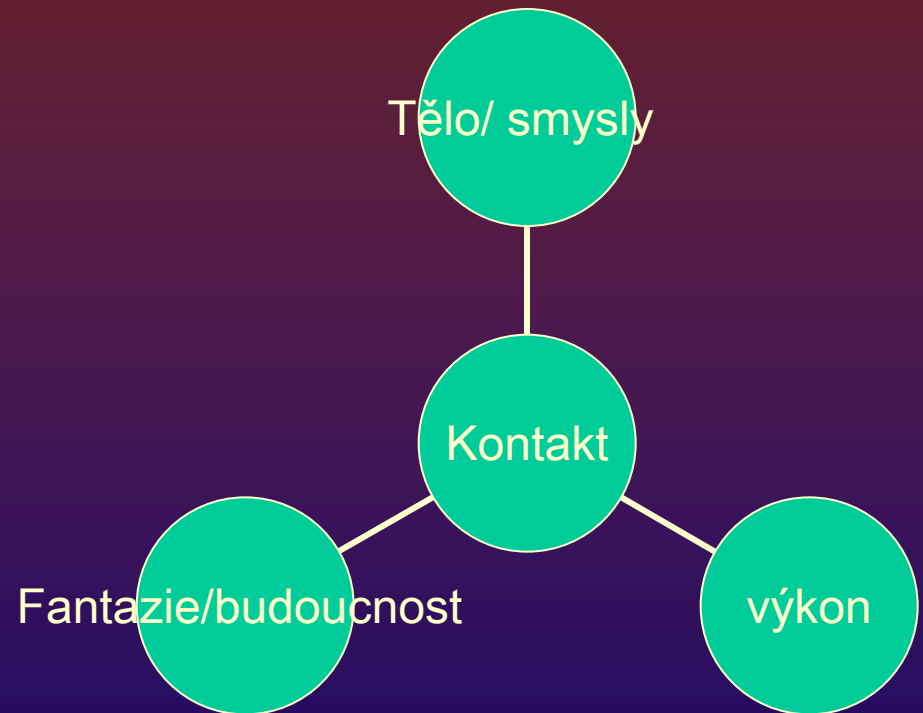
Základní momenty a schopnosti schopnost milovat – primární vlastnosti

- ❖ Schopnost poznávat – sekundární
- ❖ Učit se a učit – schopnost sbírat zkušenosti a předávat je dál

- ❖ Otázky k Já ozvuky k sobě samému závisí na zkušenosti - Jsem akceptován, protože jsem tady nebo protože jsem pořádný, čistý, pilný, poslušný – to vede k prvotní důvěře nebo nedůvěře
- ❖ Ty – je nejprve zakoušeno ve vztahu matka dítě, pak vzájemný vztah rodičů
- ❖ My – vztah rodičů k sociálnímu okolí
- ❖ My – vztah rodičů k sociálnímu okolí
- ❖ Původní my- vztah rodičů k náboženství a světovému názoru, úzce souvisí s pravidly

Prostředky poznávání

- ❖ Tělo a smysly, rozum, tradice a intuice – ty jsou také ve velké míře řízeny nevědomým,
- ❖ Také konflikty mohou být zpracovány do čtyř oblastí.

- ❖ Altruismus : nesobecká pozornost, starost nebo oddanost prospěchu jiným
- ❖ Nesobeckost.
- ❖ Altruismus - morální princip i reálné chování, zaměřené na kohokoliv kromě nositele altruismu. Etymologicky vychází pojem altruismus z latinského alter (druhý) a je v obecné rovině pojímán jako protiklad k egoismu. Termín altruismus zavedl francouzský sociolog August Comte.

- ❖ Egoismus v každodenním smyslu (sebestřednost)
- ❖ Psychologický egoismus tvrdí, že jsme všichni egoisté v tom smyslu, že všechny naše činy jsou vždy motivovány naším zájmem a starostí o naše největší dobro.
- ❖ Egoismus a všeobecné dobro
- ❖ Teorie sobeckého genu a Sněhurka Zdeňka neubauera

Otázky a úkoly k přemýšlení

- ❖ Vlastními slovy vysvětlete antické slovo metanoia – ve smyslu přechodu od duše nevychované k vychované.
- ❖ Jaké vnímáte vy osobně výzvy pro tuto dobu?
- ❖ Jakou máte pedagogickou vizi?
- ❖ Vyberte nějakou věc ze svého okolí a zamyslete na jaké otázky vám tato věc odpovídá.

Doporučená literatura:

Pelcová , N.: Vzorce lidství, Filozofie o člověku a výchově,
Praha 2001

Pinc, Z.: Fragmenty k filozofii výchovy, Oikoymenh 1999

Kratochvíl, Z. : Výchova ,zřejmost, vědomí, Praha 1995

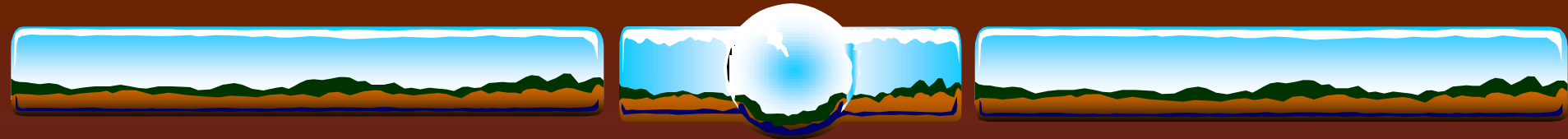
Palouš, R.: Čas výchovy, Praha, SPN 1992

Palouš, R.: K filozofii výchovy, Praha, SPN 1992

Kopřiva, K.: Lidský vztah jako součást profese, Praha, Portál, 1997

Peseschkian, N.: Příběhy jako klíč k dětské duši, Praha, Portál 1999

Peck, M.S.: Svět, který čeká na zrození, Argo 2003

- ❖ *E.Fromm*; Anatomie lidské destruktivity;
- ❖ *E.Fromm*; Mít nebo být
- ❖ *E.Fromm*; Strach ze svobody
- ❖ *E.Fromm*; Umění milovat

Doporučená beletrie a další literatura:

Džibrán, CH.: Prorok

Exupery, A.: Malý princ

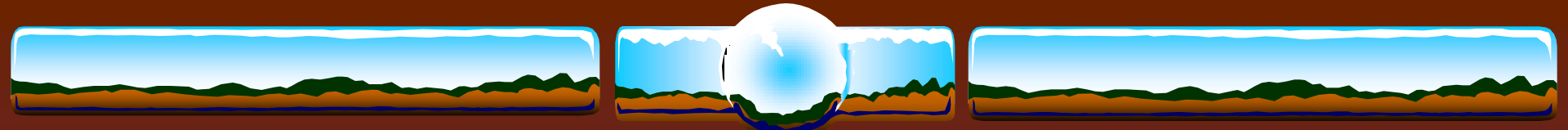
Muž, který sázel stromy

Fantlová, Z.: Klid je síla, řek tatínek

Mýty a báje

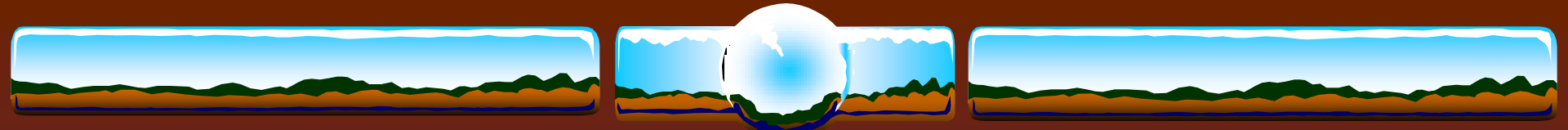
Pohádky

Vše další, co osloví vaši duši.

A decorative header at the top of the slide. It features a central white globe with a blue and green landscape (mountains and water) visible through it. The globe is flanked by two identical rectangular panels, each containing a similar landscape scene with a blue sky, green hills, and brown ground. The entire header is set against a dark red background.

Životní jevy lze srovnat se snem,
s fantomem, s leknínem, se stínem,
s třpytem duhy nebo bleskem - a tak
také mají být nazírány.

Pradžňápáramitasútra

A decorative header at the top of the slide. It features a central white globe with a blue outline, set against a dark blue background. The globe is flanked by two identical horizontal rectangular panels. Each panel shows a stylized landscape with a blue sky, green hills, and brown ground. The entire header is framed by a thin white border.

Životní jevy lze srovnat se snem,
s fantomem, s leknínem, se stínem,
s třpytem duhy nebo bleskem - a tak
také mají být nazírány.

Pradžňápáramitasútra